

Іван ПАСЕМКО,
лауреат Фонду Воляників-
Швабінських при Фундації
УВУ в Нью-Йорку

ЛИЦАР ДУЖОГО ЧИНУ

Нотатки з презентації книжки Анатолія Погрібного

Презентація книжки Анатолія Погрібного «Поклик дужого чину» відбулася в музеї Тараса Шевченка у Києві. Сюди прийшли не лише шанувальники багатогранного таланту автора – університетського професора, академіка УВАН у США, ведучого популярних, справді неповторних передач на українському радіо «Якби ми вчилися так, як треба». Сюди прибули його численні вихованці, колишні студенти Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, вчені та науковці Національного науково-дослідного інституту українознавства, колеги-письменники. Цей урочистий захід відкрив заступник директора згаданого музею Василь Портяк зі зверненням не лише до присутніх, а й до всіх громадян України: «Будьмо українцями!», і коли прозвучали сумовиті мелодії «Ой чого ти почорніло, зеленее поле» у виконанні хору під керівництвом Леопольда Ященка, зала в одному пориві піднялася, вшановуючи пам'ять українського патріота, який закликав українців до єдності й злагоди, закликав відкинути всілякі непорозуміння та суперечки і стати на прю з недругами України, проти тих, хто й у незалежній Україні виношує думки про повернення до спільного корита радянської доби – комуналки із загальною кухнею.

За президіальним столом сиділи вдова Анатолія Погрібного Галина Погрібна та головний редактор радіоканалу «Культура» Галина Дацюк. Першим узяв слово директор видавництва «Просвіта» Василь Клічак, який подякував керівництву музею Тараса Шевченка за надану можливість провести презентацію книжки «Поклик дужого чину» А. Погрібного, до якого ввійшли твори, удостоєні найвищої української літературної нагороди – Національної премії ім. Тараса Шевченка. Доповідач повідомив, що незабаром побачить світ книжка спогадів про А. Погрібного.

Василь Клічак поділився з присутніми своїми спогадами про останню зустріч з літератором, великим життєлюбом, якому, на жаль, судилося недовге життя. Саме тієї пори він самовіддано працював над матеріалом про Олега Ольжича «Ідеаліст – псевдо і сутність», де так сконцентровано, так хвилююче сказано про мужню, самовіддану і жертвну людину, в долі якої мимоволі знаходиш безліч аналогій із життям і борінням самого А. Погрібного, зрештою, зрідка коли знаходиш у світовій історії таких безмежно відданих людей, що готові все покласти на вітар своєї Вітчизни. Порівнюючи нашого сучасника А. Погрібного з такими постатями, як Євген Мала-

нюк або Олег Ольжич, бачимо, як цей наш сучасник у прямому розумінні слова згоряв і палахкотів у праці, віддаючи рідній Україні останні дні свого життя – хотілося зробити максимум, устигнути сказати найзаповітніші слова своєму народові. Щоправда, Василь Клічак згадував, що якось Анатолій Григорович з болем сказав йому: «Що з того, що я пишу, коли нічого не змінюється». Як бачимо, чимало «наших» можновладців вирішили, що найкраще просто не реагувати на критику українських інтелектуалів.

Далі був виступ директора Національного науково-дослідного інституту українознавства, члена НСП України, професора Петра Кононенка, який у співавторстві з академіком Віталієм Дончиком написав глибоку і різноаспектну передмову до презентованого видання «Анатолій Погрібний: «Бог дарував нам Україну... Будьмо ж гідними цього дару»». Петро Петрович розпочав свій виступ із реляції про нещодавнє засідання журі, яке визначало переможців премії ім. Олеся Гончара. У зв'язку з цим П. Кононенко підкреслив, що Олесь Гончар дуже шанував і цінував Анатолія Погрібного. Він відчув в Анатолії Григоровичу великий літературознавчий талант, який здатний об'єктивно поцінувати таких наших письменників, як І. Котляревський, М. Шашкевич, Т. Шевченко, П. Куліш, Марко Вовчок, І. Нечуй-Левицький, Я. Щоголів, Б. Грінченко, Олена Пчілка, Олег Ольжич, Докія Гуменна, П. Тичина, В. Симоненко, Олесь Гончар, Б. Антоненко-Давидович, а із сучасників – Ю. Мушкетика, Д. Павличка, Б. Олійника.

П. Кононенко не міг оминати події нашого сьогодення, які, безперечно, були б близькими Анатолію Погрібному, котрий, як відомо, керував відділом української літератури Національного науково-дослідного інституту українознавства. Петро Кононенко відзначив, що на цьогорічний Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11-х класів надійшло 594 учнівські роботи, тоді як минулого року – 369. Це своєрідна відповідь дітей, їхніх батьків і педагогів на гоніння, що розпочалися проти українських наукових інституцій, таких як Інститут національної пам'яті або Національний науково-дослідний інститут українознавства.

Петро Кононенко висловив думку, що Анатолій Григорович був би особливо радий, що цього року рекордсменом Міжнародного конкурсу з українознавства стала Донеччина, яка посіла найпрестижніше місце за кількістю надісланих українознавчих робіт. Цей факт, як і інший – протест дітей з Макіївки про-

ти закриття українських шкіл – свідчить про те, що процес деукраїнізації в освіті, який розпочався, зокрема, на Сході України, не пройде так безболісно, як цього хотіли б владні структури.

Петро Петрович наголосив також на ще одній проблемі – написанні спільних підручників з історії за участі російських істориків. Доповідач зазначив, що в такому разі варто написати також спільну історію з угорцями, словаками, румунами, поляками, до речі, з останніми частина українців прожила в одній державі майже 600 років. Закарпатські українці відповідно з угорцями – сотні років в Угорській державі, а з 1772 р. – в Австро-Угорській імперії. Однак й угорці, й поляки самостійно пишуть свою історію, хоча саме з поляками українські науковці узгоджують найконтрверсійніші моменти спільної історії. Проте у цьому процесі немає домінації однієї зі сторін. У сучасних українських умовах, можливо, знайдуться фахівці, виховані на ідеях Карамзіна, Соловйова чи Погодіна, які вірять у шовіністичну версію історії, що була популярною у XVIII–XIX ст. Проте такі твердження не для українознавців, вихованих на ідеях Т.Шевченка, І.Франка, М.Грушевського, А.Кримського, Наталії Полонської-Василенко, – зазначив П.Кононенко.

Схвилювані слова на презентації говорила й шевченківський лауреат, письменниця Любов Голота. На її думку, нам укотре треба опанувати стратегію і тактику української освіти, осмислити її концепцію й ознайомити з нею високопосадовців. Лінію оборони в Україні завжди тримають мертві, але сьогодні, за словами Л.Голоти, на прю мають виходити живі.

Я у своєму виступі акцентував основні риси Анатолія Погрібного – історика літератури: аналітизм,

глибокий аналіз тексту і контексту, широкий фактаж, увага не тільки до визначних письменників, а й до митців другого ряду. Цитуючи статтю Анатолія Погрібного про І.Нечуя-Левицького «Всевидаще око України», я згадав також свої враження, коли у 10-му класі потрапив мені до рук «Літературно-науковий вістник» за 1901 чи, може, 1902 рік, де було вміщено оповідання А.Кашенка «Зруйноване гніздо». У ньому йдеться про появу в Україні після 1654 р. московських військових загонів, що руйнували українські козацькі зимівники та хутори, вривалися в українські сім'ї і руйнували український побут. Анатолій Погрібний відчував загроженість української нації, її історичну кривду, як мало хто з українських літераторів і публіцистів, був він справжнім, а не кон'юктурним патріотом.

Зворушив своїм виступом колишній вихованець Анатолія Погрібного, випускник Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка Микола Куруца. Цей виходець із села Синевир, що на Міжгірщині, називає Анатолія Григоровича не інакше, як своїм другим батьком. Микола може годинами оповідати, як Анатолій Погрібний боровся проти корупції, обману місцевого люду, обстоюючи ідеї справедливості в цьому гористому краї.

Презентацію книжки відомого українського літературознавця завершили обнадійливі слова заступника голови Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Г.Вашенка Ольги Коноваленко: «Коли хоч трохи вщухне біль непоправної втрати, про Погрібного-людину, Погрібного-вченого, Погрібного-політика, Погрібного-патріота будуть написані й вийдуть у світ монографії, романи, поеми... Це наш уклін Вашій пам'яті, дорогий Анатолію Григоровичу».

Людмила ПЕРВАК,
учитель-методист,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У 2010 р. з друку вийшла монографія професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка Тіни Сурової з проблеми формування особистості під час вивчення рідної мови. Ця книжка адресована викладачам ВНЗ, аспірантам, студентам, учителям.

Монографія складається з чотирьох розділів. У 1-му розділі досить цікаво і докладно розглядаються джерела кризи особистості в нашій країні. Це тоталітарні режими, які призводили до нівелювання і знищення (морального і фізичного) особи, винародовлення; застаріла традиційна система освіти; атеїзація свідомості народу, що спричинила втрату високих духовних орієнтирів; п'ять століть ко-

лоніального статусу України, негативні тенденції у формуванні духовності соціалістичного і постсоціалістичного суспільства.

У 2-му розділі розкриті основні аспекти формування високодуховної людини: гуманізація та гуманітаризація освіти, врахування базових складників психічного формування особистості, формування її засобами виховання, розвитку творчості, соціалізація особи. Автор робить наголос на тому, що неможливо формувати високодуховну людину без освіти.

У 3-му розділі розглядаються дві найпопулярніші системи навчання, які використовуються в наш час: традиційна та інноваційна, порівнюються стратегії їх, розглядаються особливості кожної. Звичайно,